

Tien adviezen aan een nieuw kabinet voor een snelle en betaalbare energietransitie

Voor de betaalbaarheid en leveringszekerheid van energie en het beperken van de opwarming van de aarde is een snelle energietransitie essentieel. Een goed werkend en duurzaam energiesysteem is een randvoorwaarde voor een florierende en toekomstgerichte economie.

De leden van Energie-Nederland (de brancheorganisatie voor alle bedrijven actief in de productie, handel en levering van energie) pakken de handschoen graag op. Maar dat kunnen wij niet alleen. Politiek, bedrijfsleven en burgers moeten er samen de schouders onder zetten. Het PBL concludeert dit jaar voor het eerst dat het 55% doel binnen bereik ligt, maar dan moet wel zo snel mogelijk het voorgenomen beleid omgezet worden in heldere wet- en regelgeving. Bedrijven staan te trappelen om aan de slag te gaan met de uitvoering zodra de juiste voorwaarden worden gecreëerd, rekening houdend met de internationale markt waarop energiebedrijven actief zijn. Energie-Nederland heeft tien adviezen geformuleerd om de korte tijd die nog rest tot 2030 optimaal te benutten. Uitgesplitst in drie hoofdthema's: een betaalbare energierekening, een duurzaam energiesysteem en een betrouwbare energievoorziening.

Een betaalbare energierekening

1 Bestrijd energiearmoede met een gerichte steunmaatregel en versnel de verduurzaming van huizen

De energieprijzen zijn blijvend hoger dan voor 2022 en kunnen weer stijgen als gevolg van onzekerheid over de beschikbaarheid van gas. Bij de huidige energieprijzen hebben circa 1 miljoen huishoudens blijvend betalingsproblemen: huishoudens met een laag inkomen en relatief hoge energierekening door slecht geïsoleerde woningen. Een gericht overheidsinstrument om de energierekening voor deze huishoudens te compenseren, blijft noodzakelijk. Een goed geïsoleerd duurzaam huis is de beste route naar een betaalbare energierekening. Isoleren, het plaatsen van zonnepanelen, het installeren van (hybride) warmtepompen of de aansluiting op een warmtenet moet een eenvoudige keuze zijn. Regelingen die dit stimuleren moeten beschikbaar blijven, zowel via subsidiëren als normeren (ISDE, de Warmtenetten Investeringssubsidie, de Energie Investeringsaftrek, verplicht hybride warmtepomp in 2026, energielabel C).

2 Maak overstappen op een duurzaam alternatief aantrekkelijk door de energiebelasting op elektriciteit te verlagen

Nederland heeft de hoogste energiebelasting van Europa. Bijna 40% van de energierekening voor huishoudens bestaat uit belastingen. De energiebelasting op elektriciteit is op basis van energie-inhoud 2x hoger dan aardgas. Terwijl elektriciteit voor bijna 50% uit duurzame bronnen komt en aardgas fossiel is. Verlaag daarom de energiebelasting op elektriciteit en trek deze op basis van energie-inhoud gelijk met aardgas. Zo wordt het voor huishoudens aantrekkelijker om over te stappen van een gasketel naar een (hybride) warmtepomp en wordt er veel aardgas bespaard.

Een duurzaam energiesysteem

3 Benut de enorme potentie van windenergie op de Noordzee

Nederland heeft door haar ligging aan de Noordzee een enorm potentieel voor betaalbare en schone energie. Met de uitvoering van de plannen voor 50 GW wind op zee in 2040 en 70 GW in 2050 wordt de Noordzee onze grootste energiebron. Zo wordt Nederland minder afhankelijk van energie-import. Tegelijkertijd, zonder sterke groei van de elektriciteitsvraag zal groei niet mogelijk zijn: door onvoldoende afnemers zakt de prijs in. Andere sectoren moeten dus worden gestimuleerd om over te stappen van fossiele brandstoffen op schone elektriciteit. Stimuleer daarom de elektrificatie van de industrie, de gebouwde omgeving, mobiliteit en de productie van groene waterstof.

4 Verdere groei van hernieuwbaar op land is nodig om onze klimaatdoelen te halen

Met alleen wind op zee en zon op dak halen we de klimaatdoelen niet. Ook voor de elektriciteitsnetten is het belangrijk om bronnen te diversifiëren en te spreiden. Daarom is verdere groei van hernieuwbare productie op land nodig, natuurlijk met oog

Een betrouwbare energievoorziening

voor lokaal draagvlak en mogelijkheden tot participatie. Maatwerk is de sleutel. Zon op dak blijft de groeimotor. Wel kan de salderingsregeling geleidelijk worden afgeschaft omdat zonnepanelen zich ook zonder salderingsregeling binnen zeven jaar terugverdienen. Huishoudens die zonnepanelen willen, kunnen het beste ondersteund worden met een aanschafsubsidie zodat de voorinvestering direct lager uitvalt.

5 Kies voor subsidietenders voor grootschalige waterstofproductie, net als bij wind op zee

Waterstof zal een belangrijke rol vervullen in o.a. de verduurzaming van de industrie. De doelen zijn ambitieus: 4 GW in 2030 en 8 GW in 2032. Echter, zonder het afdekken van de onrendabele top nemen bedrijven geen investeringsbeslissingen. De kosten kunnen worden verlaagd met een programmatische aanpak: door zekerheid te geven over de planning en omvang van tenders, inclusief locaties, de benodigde vergunningen en aansluitingen op elektriciteit- en waterstofinfrastructuur. Leg tegelijkertijd voortvarend de waterstofinfrastructuur aan, dit is ook van belang voor import en blauwe waterstof. Wacht niet op de markt, die volgt vanzelf als de randvoorwaarden op orde zijn!

6 Stimuleer de industrie om over te stappen op duurzame elektriciteit of groene waterstof

De industrie zal komende jaren moeten overstappen op CO₂ vrije energiebronnen zoals groene elektriciteit of waterstof. Stel daarom een expliciet doel voor elektrificatie van de industrie en stuur hier gericht op. Dat kan bijvoorbeeld door de subsidieregeling SDE++ voor elektrificatie aan te passen zodat niet alleen de allerbeste projecten voor subsidie in aanmerking komen, maar juist een groot aantal. De hoge elektriciteitsnettarieven zetten een rem op elektrificatie. Verlaag daarom de nettarieven voor projecten die het net minder belasten, corrigeer voor de hoge nettarieven in de SDE++ en financieel de netten voor een deel uit algemene middelen. Kies voor een ambitieuze implementatie van de Europese doelen voor groene waterstof zodat Nederland een groene waterstof-hub wordt.

7 Breid elektriciteitsnetten zo snel mogelijk uit zodat die geschikt zijn voor een volledig CO₂ vrij elektriciteitssysteem in 2035

Het elektriciteitsnet zit overvol. Scholen zitten zonder aansluiting, woningbouw wordt uitgesteld en bedrijven kunnen niet uitbreiden of verduurzamen. Alles is nodig: kortere vergunningstrajecten, versnelde inspraakprocedures, het opleiden van extra mensen, innovatie bij netbeheerders, etc. Ook moeten de bestaande netten zo slim mogelijk worden benut. Gebruikers willen best helpen om het net te ontlasten, maar dan moeten ze wel de juiste contracten aangeboden krijgen. Netbeheerders kunnen flexibiliteits-tenders inzetten om op die plekken waar het nodig is investeringen in flexibiliteit (bijvoorbeeld batterijen) van de grond te krijgen.

8 Borg de leveringszekerheid van elektriciteit met een mechanisme dat investeringen in CO₂ vrij regelbaar vermogen garandeert

Voor windstille bewolkte perioden (Dunkelflautes) is CO₂ vrij regelbaar vermogen onmisbaar, zeker als het elektriciteitssysteem in 2035 volledig CO₂ neutraal moet zijn. TenneT concludeert in de Monitor leveringszekerheid dat al in 2030 niet altijd aan de elektriciteitsvraag kan worden voldaan. Bouw gascentrales om naar waterstofcentrales zonder de concurrentiepositie ten opzichte van buitenlandse centrales uit het oog te verliezen. Gebruik duurzame biomassa in combinatie met CCS om negatieve emissies te realiseren en geef kerncentrales zekerheid over toekomstige vraag. De ambitie voor een CO₂-vrij én betrouwbaar elektriciteitssysteem in 2035 is uitsluitend haalbaar met stevig aanvullend beleid dat de leveringszekerheid borgt.

9 Wees realistisch in de afbouw van aardgas en de opbouw van groen gas

Ondank alle inspanningen om de verduurzaming te versnellen zal er de komende jaren nog aardgas gebruikt worden in Nederland. Daarmee blijft ook het winnen van gas op de Noordzee én import nodig. Om een herhaling van de hoge gasprijzen in 2022 te voorkomen, moet het Rijk haast maken met het versnellingsplan voor gasproductie op de Noordzee. Daarnaast moet groen gas in 2030 een deel van het fossiele gas vervangen, maar het gekozen doel van 1,6 bcm lijkt te ambitieus. Kies voor een ambitieuze maar haalbare doelstelling in 2030. En kijk bijvoorbeeld in 2027 wat de doelstelling voor 2035 moet zijn, zodat dan de volle potentie kan worden benut. Zorg daarnaast voor stevig beleid om de ambitieuze doelen waar te maken, bijvoorbeeld door de vergunningsprocedures te versnellen.

10 Versnel de aanleg van duurzame warmtenetten door gebruik te maken van de realisatiekracht van alle partijen

Transparante en op kosten gebaseerde tariefregulering zorgt dat mensen niet te veel betalen als ze zijn aangesloten op een collectief warmtenet. Dat is een belangrijk positief onderdeel van de nieuwe Warmtewet. De keuze voor een verplicht publiek meerderheidsbelang in warmtebedrijven is voor de betaalbaarheid dus niet nodig. De publieke realisatiekracht is nog onvoldoende ontwikkeld om het doel van 500.000 aansluitingen op een warmtenet in 2030 te halen. Gebruik de uitvoeringskracht van warmtebedrijven om tempo te houden en geef gemeenten de ruimte om zelf te kiezen tussen een publieke, private of publiek-private samenwerking bij het ontwikkelen van warmtenetten. De combinatie van heldere strenge regels en adequaat toezicht moet consumenten beschermen tegen oneerlijke handelspraktijken en faillissementen, zowel op de warmtemarkt als de gehele energiemarkt.